

Zgodnja DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi pol, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 30 kr.
V tiskarnici prejema za leto 4 gold., za pol leta 2 gld., za četrt leta 1 gl.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXX.

V Ljubljani 2. svečana 1877.

List 5.

Spomina vredni izrek sv. Očeta.

Pred nekterimi tedni so sprejeli sv. Oče veljavnega in njim dobro znanega Belgijanca. Pomenkovaje se z njim in z njegovimi spremljevalci prišlo je govorjenje tudi na postavnost (Legitimität) in na to, kakošnega mnenja je o tem velik del katoličanov. Razoderšemu svoje mnenje so odgovorili sv. Oče: „Ljubo mi je, da se podaja prilika, da vam zamorem o tej reči razodeti mnenje sv. Stola. Sv. Stol želi, naj se tisti, kateri narode vladajo, odkritoserčno mislijo kot od Boga postavljena in z visokim poklicem obdarovana veljavnost (oblastnija). Sv. Stol ni nikdar iz postavnosti delal dogme. Sv. Stol mora vedno želeči, da se narodi v vsem, kar ni zoper njih vst, zoper njih versko prepričanje, podveržejo postavam, ktere zadevajo posvetne reči, in da so gosposki pokorni. Sv. Stol nima in ne pozná nobene od njega podpirane vladne oblike (forme). Zadosti mu je, ako se mladina versko izreja, ako se ne prizadevajo za zakramentov zatreti in se ne vtikajo v dogmatske (verske) reči, ter da se pravice Cerkve spoštujejo in cerkvena veljavnost podpira, da se strah Božji v človeških srcih množi in vterjuje. To lahko stori samovladar ravno tako kakor predsednik republike. Zatorej je sv. Stol to ali uno vladino obliko vedno pripoznal, in to ne iz sebičnosti, temuč z zavestjo, da spolnuje svoje dolžnosti. Vladarske družine pomerjejo ravno tako, kakor druge družine, in zastavljeno je na zgolj posvetne vplive in primérleje, ktere drugo ime, drugo družino spravijo na prestol. Kaj tacega se gotovo ne zgodi brez pripušenja Kralja vsih cesarjev in kraljev. Potem pa naj bi namestnik Gospodov na zemlji to pobijal? Koliko postavnih vladarskih družin je zgubilo z odpadom od Boga po Božjem pripušenju svoje vladarske pravice? Princip postavnosti nikakor ni graje vreden, toda nikar se ne motimo, da bi iz branitve tega načela po okolišinah delali dolžnost papežu tudi tam, kjer se je po krivdi družin ta pravica zgubila. In ali imajo škofje in mašniki v eni državi, bodi si samodržstvo ali republika, drugačno službo, kakor v drugi?

Nekaj o katoliških redorih in samostanih.

(Konec.)

Vidili smo veliko korist, ktero samostani skazujejo deželam in ljudem; v enaki priméri, v kateri se število samostanov v kaki državi znižuje, se pa množi število

jetnišnic, bolnišnic in raste nadloga. Tukaj očitno znamnje, da molitev in zgledi ter djanja samostancev pri celih narodih nesreče odvrtaajo. Kako nesrečna je vsaka država, ki z ugrabljivo roko sèže po Božji lastnini, po cerkvenem premoženju, in po samostanskem imetju, to očitno dokazuje zgodovina preteklih in sedanjih časov. Deržavni dolgovi v celi Evropi so znašali l. 1789 samo 7000 milijonov gld., kateri so se pa narasli od l. 1789 do 1875 na 52.000 milijonov gld. tedaj v času, v kterem so deržave toliko samostanov pograbile in njihovo premoženje pogoltnile. V enaki meri, v kateri so ljudstva obožale, se je povikšalo bogastvo posameznih judov, in posebno Rotšildovo, ktere rodovine premoženje se šteje na 17 bilijonov frankov. — Zgodovina je v tem neoveržljiva priča. Na omenim samo Francije in Italije. Na Francoskem je država l. 1789 pograbila za 9 milijard frankov cerkvenega in samostanskega premoženja; 7 lét pozneje je našel Napoleon samo 1000 frankov v blagajnicah in leta 1799 je francoska republika naredila deržavni bankerot za 45 milijard; nar silnejša revšina je vladala po celi deželi. — Na Laškem je začel Kavur l. 1855 zatirati in pleniti samostane, katerih je bilo od takrat do zdaj neštevilno zatertih; dohotiki pograbljenega cerkvenega premoženja so l. 1875 znašali 51 milj. lir; pa ukljub temu se je deržavni dolg na 100.000 milj. lir narastel, tako da preti bankerot deržavi. — Oropanje samostanov nakloni deržavi poleg obožanja druge še hujše zla, namreč: nenravnost, in odpira vrata k mnogoterim zločinom. V samostanih so verniki prejemale zveličavne nauke, si vest očiševali; nad redovniki so gledali spodbudljive zgledе pobožnosti in zatajevanja; delavci in rokodelci so imeli v njih zaslužke, in posebno ubogi prejemale milodare in jedila. V Rimu je bilo pred vhomom Piemontezev 134 samostanov. Prešteli so, da zraven toliko tisuč ubozih, ki so bili vsak dan pri samostanskih vratih nasitovani, je dobilo še po 20 do 25 deržin iz slehernega kloštra svojo vsakdanjo hrano. Tedaj je 2700–3000 deržin vsak dan dobivalo pomoč od 134 kloštrov. Ako se šteje sleherni deržina le po 4 osebe, je bilo 12.000 oseb, ki so bile v gladu nasitovane.

Odkar so pa samostani oropani ali zaterti, morajo tiste uboge osebe ali strašno stradati, ali se pa na slabo poti zašle, ter se tatvini in sploh zločinom udale in pa, da dostikrat gladi umirajoče po ulicah pobirajo. Odpravili so po deželi tisoče frančiškanov in kapucinov, pa namesto njih je prišlo na sto tisoče beračev. Zatertih je toliko samostanov, ki so ubožstvo in zločinstvo odvrtaevali, lajšali in zdravili, in sicer zastonj; nasproti so pa morali napraviti toliko kosarn, jetnišnic, norišnic in bolnišnic, ktere stanejo milijone, in vender ne zadostujejo, da bi se z njimi jéz postavil ubožstvu in zločinu.

Peter de Vineis, dvornik pri cesarju Frideriku II, je bil njegov zvesti kancelar, ki mu je vedno z modrimi sveti pomagal. Velezmožni kancelar je prišel v zamero, neusmiljeni cesar mu je dal oči iztakniti, ktere so tolikrat globoko gledale v vladine skrivnosti. Slep in zapušen je našel Peter dostojno zavetje v svoji revšini v nekem samostanu, kjer so ga spoštovali v njegovi ne-sreči. Toda uno zavetje miru ni razodevalo tiste moči nad terpinčenim kancelarjem, ktera je že toliko betežnih pokrepčala; kajti njega ni bila ljubezen do Boga in do lastnega dušnega zveličanja v tiho svetišče pripeljala. Želja se zmaštevati se ga je polastila. — Prigodilo se je, da so cesarja Friderika zadeli mnogi viharji, znotranji in zunanji, in si ni vedel ne pomagati ne svetovati v svojih zadregah; toraj se britkostno spominja svojega modrega in zvesta kancelarja. Preoblečen se podá k njemu v samostan, ter mu tožuje: da nima nič denara ne za svoje potrebe, ne za plače svojih vradnikov in vojakov, in da bi rad podkupil svoje priveržence na Laškem. — Tedaj mu svetuje zvijačni kancelar: da naj otropa na svojem potovanji vse samostane in cerkve svetih posód, ktere naj v denar prelije, in tako izplača zastane plače! Friderik je spolnil astrašanski svet. Kmalu je zvedel opat samostanski, v katerem je kancelar bival, žalostne nastopke njegovega hudobnega sveta, in glasno so donele pritožbe o cesarjevem oskrunjenji. Toraj pokliče opat na odgovor kancelarja; ta ne tají, da je cesarju res tako svetoval, in pristavi: „To sem zato storil, da sem cesarja, svojega sovražnika, popolnoma v nič djal; kajti še nobenemu knezu se ni godilo dobro, ki se je Bogu posvečenih reči krivično polastil in jih oskrunil.“ — In zares je za vselej blagoslov zapustil cesarja Friderika II. Zadelo ga je kazen Božja, cerkveno izobčenje, in solze ubozih so ga obteževale; njegova in njegovih otrok osoda spadajo k naj žalostnejšim dogodbam v laški zgodovini.

Hartman-ova filozofija nesvestega.

(Konec.)

In zdaj Hartmanova eschatologija (nauk o poslednjih rečeh) O poslednjosti ima take-le brezglavne sanjarije: Največa sreča človeštva in sveta sploh, toraj „boga“ samega je povernitev v nič. Pa ali je le-ta mogoča in kako je mogoča? Pravi, mogoča in sicer mogoča po svestosti (das Bewusstsein). Da se kaže svestost v živalskem svetu sploh in samosvestost (das Selbstbewusstsein) v človeškem posebej, je gotovo: pa od kod ta svestost; od njegovega „boga“ ne, kajti on je absolutno nesvesto bitje. A vendar zunaj „boga“ ni ničesar; toraj mora imeti v „bogu“ svoj vir. No, poslušajmo, kako nam to razlaga Hartman! V bogu je razum nesveste volje tudi predstava; ko je že volja v svojem slepem stvarjenji naredila več raznih prikazni, naenkrat zmislí si tudi predstava nekaj, in ne da bi volji kaj povedala o tem, stvari tudi ona možgane; te možgane podobne so ogledalu; ko se namreč božja volja ogleda v tem ogledalu, se ustavi, prestraši in ta plahost je svestost: tako postane predstava lastna, od volje neodvisna moč in tako se, češ da, razvija svestost v samosvestost pri človeku, ki je ravno zaradi te lastnosti naj nesrečnejša stvar na božjem svetu. Ta samosvestost pa je podlaga prišli rešitvi: če ne bi bilo nje, ne bila bi mogoča potopitev v ničnost. Tedaj, kako naj si mislimo konec sveta ali kakor ga imenuje Hartman „sodnji dan“. Da bo prišel ta dan, mu je gotovo; pa vprašanje je, če ga bo vzročilo človeštvo, ali če bo nastalo na zemlji blažje pleme živali, ko človeško, ali pa če je zemlja

le prazen poskus v ta namen in se bo izpeljal na drugi zvezdi. Gotovega odgovora ni na to, pa vendar moramo posamni pridno delati v „vinogradu Gospodovem“, da pospešujemo po moči ta namen. Trije pogoji so, da se vresniči ta ideja v človeštvu; prvič mora večina duha (duh mu je svestost, materija pa nesvesti bog) biti sklenjenega v človeštvu; drugič mora biti človeška svestost globoko prepričana od neumnosti hotenja, nesreče bitja, in imeti veliko hrepenenje po ničnosti; tretjič mora biti mogočnost, da ima vse tako vrejeno človeštvo v enem trenutku občni sklep in voljo, pogrezniti se v nič. Če se spolnijo te tri pogodbe, bode se nesvesto zravvalo s svestim in oboje bode vničilo eno drugo. To je pozitiven namen in konec sveta; tega moramo pričakovati z vso vnetostjo in pripravljati ga z vso svojo osebnostjo; pri vsem tem pa, pravi, še ni gotovo, če bo tudi nesvesto vničeno, ali ne; če ne bo vničeno, nastala bo mogočnost, da se vsa komedija še enkrat od kraja prične.

Mi pa imamo dovolj te komedije; dovolj je brezumnosti, do ktere je kos dospeti človeški napihnjeni duh. — Kaj je toraj prav za prav filozofija nesvestega? Ona je v vednostnem obziru nekaj, in sicer največ zmota panteizem (vseboštvo), nekaj materijalizem (grudoboštvo), v nravnem obziru blasfemija (bogokletstvo), v praktičnem obziru popolno obupanje. Panteizem govori povsod iz njé, že v stvaritvi sveta, v potovanji boga itd. Materijalizem, se vé, da ne tako srovi, kakor pri Darvinistih in Straussu, spozná se že iz naravoslovne, čisto empirične (skušenjsk-) podlage, pokaže se iz njegovih nazorov o človeški zgodovini, še bolj pa iz njegove morale (nravnosti), o kateri le nekatere besede. Če je ničevnost naj večja sreča, mislil si bo kdo izmed bralcev, je najbolje, če človek gre in se sam konča, prej ko more. Pa tega ne uči Hartmanova morala. Vsaj si človek ne pomaga samemu sebi, ako se usmerti; češ, neumno nesvesto bo pri prvi priložnosti iz njegovih ostankov zbudilo drugo življenje; tudi je samomor egoističen (samopriden), ker namen človeštva je, poverniti se v ničevnost, ne namen posameznega; tam pa boje, kjer je le nekako prerošk, ki v posamnem zgledu pokaže prihodnji konec vsega bistva, tam mu je opravičen samomor; v obče pa mu je nekoristen in neumen.

Hartmanova morala ni ravno ostra; njeno načelo je: Živi in uživaj; če se desetkrat osmодиš in opečeš pri vžitku, poverni se enajstič nazaj, kakor veša k luči. Kakor se izrazuje sam, je: „die Bejahung des Willens zum Leben das vorläufig allein Richtige“. Zato je tudi njegovo delo v nekterih krajih tako silo spotikljivo; v tem kaže se moč materijalizma; panteizem sam na sebi vendar človeka povzdiga nad živinsko mesenost, ko ga pa materijalizem še pogrezne pod živinstvo in s človekom preslavlja tudi vso njegovo ostudnost.

Praktično (djansko) pa vlada v filozofiji nesvestega obupanje nad Bogom, nad seboj, nad svetom in človeštvom. V tem obupanji zavida neumno živino za njeno brezumnost; piše namreč: „So behaupte ich auch, dass die Thiere glücklicher, d. h. minder elend als die Menschen sind, weil der Ueberschuss von Unlust, welchen ein Thier zu tragen hat, kleiner ist, als der, welchen ein Mensch zu tragen hat. Man denke nur, wie behaglich ein Ochse oder ein Schwein dahinlebt.“ ... O človek, stvar po podobi Božji, kako daleč si zašel, da zavidáš živino; pač res, zapustil si bogato mizo dobrotljivega očeta, da s svinjami goltaš otrobe! Kakor te je Bog povzdignil visoko nad stvarstvo, tako se ti sam ločivši se od njega pogrezuješ globoko pod vsako stvar!

Zdaj pa, kako moremo si pojasniti, da je tako blasfemišk (bogoskrunsk), tako ostuden uk zdaj na dnevnem redu v modérni (novošegni) Evropi? Na to vprašanje odgovarja nemški časnik: „Eben darum, weil E.

v. Hartmann der glänzendste Vertreter der jetzt herrschenden Ansichten ist, weil Form und Inhalt sich in seinem Werke auf die bewunderungswürdigste Weise decken, ist sein Buch gewissermaßen zum neuen Evangelium geworden, von dem keiner sagen darf, dass er es nicht kennt.“ Zato toraj taka slava, ker izrazuje le čutje in mišljenje našega veka, zato doseglo je tolik vspéh. Ono vstreza panteistom in materijalistom in če se tudi ne vjemajo vseskozi s Hartmanom, v poglavitnem so edini z njim; tako daleč je prišlo, da se celo protestantskim pridigarjem priporočuje za govore. Kako globoko popačena mora biti ta Evropa, da taki nauki ne le da najdejo obilno podporo, temuč da se cenijo celo ko novi evangelij!

To je eden vzrokov; drugi je vžitku vstrežajoča pravna; tretji je razmera med državo in cerkvijo v Hartmanovem sostavu, kajti cerkev mu je orodje nevestega boga, ki se ustavlja državi, ko zastopniku sveste volje; tako on dokazuje principijelno potrebo boja med cerkvijo in državo in kliče na pomoč Bismarkov meč zoper katoličanstvo in keršanstvo.

Še en vzrok je, in ta je satansko sovraštvo, katero se kaže v vsi Hartmanovi filozofiji naravnost zoper Boga; huje sovraštvo, ko v častenji satana samega, kakor se je razvilo med „pozitivisti“, krivoverci v Italiji; sovraštvo zlobno, z zobmi škripajoče proti bitju, katerega pri vsem svojem trudu ga vtajiti, vender le čuti. To globoko sovraštvo je vtisnjeno sedanjemu boju zoper Boga in cerkev, sovraštvo, kakor ga ni poznalo poganstvo. Pa ni čudo; poganstvo Boga ni poznalo iz razodenja, Odrešenik še ni bil otel človeškega rodú pogina, zmote in hudobije; ono kazalo je le človeško slabost, a novo poganstvo odpadlo je vedoma od Boga; ustavlja se naravnost razodeti resnici, tají naj bolj gotove resnice, in tako pričinja boj neravnost proti Bogu.

Narisal sem Hartmanov sostav in z njim „modernej napredek“, boj proti Bogu in keršanstvu, katerega reprezentira; pokazal sem ga v vsi njegovi hudobnosti in zlobni doslednosti. Kakošna žalost napolnuje serce vsacega mislečega, ki vidi, kako se taki uki razvijajo iz praktičnega življenja in z idej (misel) sedanjega časa, kako pa tudi nasprotno vplivajo na življenje ljudstev in na ideje, ktere ga vladajo. Vsa vednost in umetnost že je korumpirana (spaćena) z njimi; a djanje in nehanje narodov ravna se po njih. „Izbajati moramo brez Boga“, to je geslo sedanjega časa; zato modroslovje, katero ne pozablja omejenosti uma, imenujejo teozofijo; vednosti, ki niso naravnost v nasprotju s keršansko resnico, „teologizirajo“; umetnost, ki zajemlje svoje vzore iz vere ali vsaj ne moli mešenosti, jim je tendencijozna; možje, ki se trudijo za vero in Boga ali vsaj popolnoma ne tajé vsega čeznaravnega, so jim mračnjaki in ultamontanci. Kam nas bo pripeljalo vse to, ne moremo razsoditi; a nadjati se smemo, da bo Bog, katerega tajé, vzdignil se in vnovič pokazal svojo moč poniževaje v pr. h napuh-njenega človeka, ter bo zmagovito storil svojo Cerkev, katero preganjajo; da bo tako človeški duh zopet stopil v pravo razmero s svojim Stvarnikom, in ne bo več hrepenel po ločitvi od njega, kateri edini je zmožen dati mu pravo srečo in pravi napredek, od njega „in quo vivimus, movemur et sumus.“ *)

K—r.

Ogled po Slovenskem in dopisl.

Iz Ljubljane. (Kje je omika in človekoljubje?) Precej znano je, kako sramotno je severno-amerikanska vlada grešila in greši zoper uboge Indijane. Temno liberalstvo in sploh nečloveštvo jih ropa njih lastne zemlje in preživka in ves narod v pogin tira. Še huje pa je, da nečloveški narod od nrave odvračajo in ga s tim še hitreje dervé v zatrenje. Znano je, da brezbarzni narodi poginjajo tudi sami po sebi. Kolikor ostudniši je taka politika in kolikor bolj milovanja vreden je stan indijanskih poginajočih rodov; toliko priserčniši je gorečnost katoliških državljanov in pa tujih misijonarjev, tudi naših slovenskih, ki se usmilujejo teh zatiranih rodov, da bi jih gerda samopridnost nečloveške politike, goljufivih vladnih opravnikov in krivoverstvo popolnoma ne zaterlo. Za njih pomoč dela v čeversti edinosti katoliško duhovstvo, kar se kaže dan na dan. Zatirani Indijani pa tudi čutijo in skušajo, kdo so njih prijatli. Indijane Siute (Sioux) štejejo med naj hujsi, naj bolj neusmiljene indijanskih narodov (morebiti tudi zato, ker se proti zatrenju svojega rodú z vso silo branijo). In ravno ta Siuški rod je 17. kim. 1875 v velikem shodu vsih poglavarjev svojega naj večega indijanskih stebel sklenil, da si ne želi nobenih drugih misijonarjev, razen le samih katoliških. Pa tudi vsi katoliški listi so proti trinoški vladni politiki, ki hoče nesrečne izvirne amerikanske domoročce ugonobiti.

Katoliški državljani v Ameriki, ki se m. čno množijo v novejših časih, so se jeli tudi z vso silo upirati krivičenemu političnemu počenjanju in išejo pri Indijanih ohraniti, kar se še dá. Keršanstvo se tu kaže v vsi svoji blagosti in lepoti.

Med drugim so blage katoliške gospé napravile „društvo v pomoč Indijanov“. 28. vinoteka 1875 so naznanile svoj trojni namen s tem društvom. Najpervo hočejo pomagati katoliškim Indijanom, katerim se pa zopet krivoverstvo vsiluje. Vladine nedostne pomočke do katoliških misijonov hočejo dopolnovati in indijanske katoliške rodove sv. katoliški veri ohraniti. Hočejo pa tudi pomagati vsim Indijanom, ki želé biti katoličani, da bi mogli to pravico doseči. Vsaka družnica plača po 1 tolar na leto; vsakih 15 družnic stori 1 oddelek, ki ima svojo predstojnico, in vsaka iše vdeležnic pridobivati ali drugih pomočkov za postavljeni namen nabirati. Več škofov je družbo poterdilo in oglas je dal po vsih zedinjenih državah k pristopu v to družbo, ki bo gotovo veliko dobrega storila za uboge Indijane.

Družba ima svoj središnji sedež v Vašingtonu, pod brambo sv. Jožefa, in pridabila si je toliko siavo, da so jeli tudi že mladenči in možje se v podobne družbe zbirati. Precej v prvem shodu so gospé nabrale 3263 tolarjev. Se vé, da to ba bode veliko denara, da se daje izdatna pomoč, ker 80.000 je boje katoliških Indijanov, ki so od sedanje vlade zatirani in brez duhovnih pa stirjev; 50.000 je poganskih Indijanov na polotoku Alaški, in 40.000 še poganskih Siutov. „Blahovest“, ki to popisuje, sklepno pravi: Res, prav lep namen, pa težaven, da bi se popravila sramotna krivica, katero so zedinjene države storile ubogim Indijanom, ker so jih oropale njih domovine in zdaj jih še spravljajo ob pravo vero, ki je edini zaklad vse zemeljske in večne sreče. „Prosite

*) Ta verli sostavek o Hartmanovi filozofiji je obravnava izmed govorniških váj, ki jih imajo gg. bogoslovci, ker pristo-voljno izdelujejo predmete iz bogoslovja ali pa iz véd, kakoršne se dotikajo bogoslovskih tvarin. S tem se pod skerbniim ravna-teljskim nadzorništvom vadijo v spisji, učbi in rekanji, ter se spodbudaje za vednost, primérno času. — Kakor je lansko

leto prinesla „Danica“ nektare take prav primérne in izverstne spise, tako je začelo letos s tim sostavkom, ki odkriva in moško zpodbija novega nasprotnika keršanske vere. Nadja se „Dan.“, da bodo še mnogi na beli dan dajali plod svojih váj, sebi v čast in drugim v podbudo in korist.

Gospoda, da pošlje delavcev v svoj vinograd." (Luk. 10, 2.)

Poslano. Te dni sem dobil knjige „Matice Slov.“, ter sem koj prečital nek članek, ki se mi je že pred dozdeval sumljiv, namreč: „Možgani“ (spisal Dr. M. Samec). Letopis stran 91—125. Jeli to mogoče, sem se vprašal prebiravši oni članek prevoditelja Turgenjev ega „Dima“, da se „Matica“ derzne tak popolnem materijalističen članek med občinstvo pošiljati? Med 2000 udi se jih gotovo mnogo nahaja, ki niso s temeljitimi študijami utrdili svojega prepričanja, zlasti v obziru verstva, in taki se bodo pohujšali, ako berejo Samčeve „Možgane“.

Samo lektore stvari, po mojem mnenju spodtikljive, hočem tu navesti: „Nek učenec je bil hudo z batom ranjen“ it. Temeljiti učenjaki ne stavijo v svoje razprave takovih fraz, temuč navedejo vselej „vire“, iz katerih so zajemali.

„Vsled možgan (? sic) smo, kar smo, in kakoršni možgani, tak tudi človek“ (stran 91). (Zakaj ne vsled želodca? Človek je, kar je. Der Mensch ist, was er isst Molesch.)

More li teolog katoliški to potrditi?

„Vtise sprejemajo stanice in jih obdelujejo v misli“? Kaj stanice obdelujejo vtise — ne duh človeški? (Pag. 93.)

„Stanice se je naštel le v sivej možganski skorji več ko 500 milijonov“. „Novejši preiskovalci cenijo še više število možganskih stanic“ itd. (pag. 93). Tukaj zopet pisatelj ne navaja virov, iz katerih zajema. Potem pravi: „Bain jih računa 1200 milijonov, Meynert tudi eno milijardo“ itd. Kje navedeta Bain in Meynert to število, in pri možganih kakih oseb?? „Na eno milijardo možganskih stanic gre več milijard vlakenc, in ako računamo v naših možganih bivajočih pojmov na pretirano število 200.000, bi še na vsak pojem prišlo naj manj po 5000 stanic“ itd. — Kako gospod doktor meče tje milijarde, in pojme (Begriffe?) skereči na število 200.000, ki se mu pretirano zdi. Kako more biti štev. 200.000 pojmov pretirano, kakor da bi na svetu ne bilo več ko 200.000 stvari, a za vsako stvar je poseben pojem, posebno poznavanje, posebno ime. Ali ne? „... velikost, kakovost, razvoj možganov ali posameznih njihovih delov mora v nekakej razmeri biti z velikostjo in obrazom iz njih izhajajočih psihičnih opravkov itd.“

Vai materijalisti vprek, bodisi Vogt, Büchner, Moleschott itd., mar tudi učenec njihov dr. Samec? terdijo: psihični (dušni) opravki so popolnem odvisni od možganov. Kakor da bi se vse to moralo jem verjeti kar na njihovo besedo! Pa tudi tisočkratno ponavljanje laži nikdar ne bode resnica. Pisatelj navaja dr. Wagnerja, da je preiskoval možgane učenjakov (stran 98), pa isti R. Wagner je rekel: materijalisti so „druhal spačkov“ („Meute loser Gesellen“). Ali morda bode gosp. doktor ugovarjal, da on ni pisal materijalističsko. Stavki dalje: Čim večja razumnost, tem več fosforja“ (pag. 99).

„Preiskave o funkcijah drugih možganskih delov se niso dognane, ali že iz tega, kar smo dosle omenili, se sme sklepati, da ima vsaka duševna sposobnost v določenem možganskem oddelku svoj sedež“ (p. 104). (Kmalu potem pa overže pisatelj, kar je terdil: „Galilova teorija nima terdne podloge in je le brezmiseln in pretirana dedukcija sicer fiziološko dokazane istine“ [p. 105].)

„Meč, telesna kakor dušna, izvira le iz atomov naših jedi, ki so prišli v kerv“ (p. 111). — (Potem so svetniki, ki so se postili, bili na duhu in telesu slabotni?)

„Nemogočnost, spoznati zvezo med materijo in mislijo, so porabili spiritualisti, ter postavljajo bitje brez telesa, dušo, kot pravi vzrok vsega duševnega delovanja“ (pag. 116). Torej samo spiritualisti terdē, da je neko bitje brez telesa, imenovano duša?

„... hočemo o tej stvari citirati le besede teologa Straussa, ki piše v svojej knjigi: „Stara in nova vera“: Kako je mogoče, da bi nemisleča materija, kakoršni so možgani, vtise dajala breztelesni stvari, duši, ne zamore in ne bo zamogla razjasniti nobena filozofija; ravno tako tudi ne, kako bi zamoglo nekaj nematerijalnega (duša) vplivati na materijo in jo navajati k delovanju“ (p. 116). David Strauss je bil teolog protestantovsk, pa je popolnem odpadel od vsake pozitivne vere, bil je brezverec, ki je tudi do konca terdovraten ostal in silno pohujšanja storil s svojo knjigo: „Der alte und neue Glaube“. Zonimi besedami: „nemogoče je razjasniti, kako bi zamoglo nekaj nematerijalnega vplivati na materijo“, zanikuje menda vpliv nematerijalnega stvarnika na stvarjenje in na človeka — razodenje Božje?

„Zdaj je že popolnoma dognana reč, da duševnih bolezni samih na sebi ni, ampak da so vsigdar le telesne bolezni združene z motenjem duha. Še manj pa so tako imenovane duševne bolezni delo hudih duhov, kar se še dandanes pri prostem in nevednem ljudstvu sem ter tje veruje“ (p. 120). — Kako je to, da se je dopustil ovi stavek tiskati od družbe s katoliškim odborom? *)

„Stradanje in siromaštvo, katero dela hudodelnike, dela tudi blazne“ (p. 122).

„Med človekom in živaljo ni, kar se duševnih sposobnosti tiče, bistvene, ampak je stopna razlika“ (p. 124). S tim stavkom se je g. doktor odločno podal na materijalistično stališče.

Ta poveršni posnetek iz članka, ki sem ga na hitrem prebral, dovelj kaže mišljenje pisateljevo. Res, da ima mnogo zanimivih stvari, in priznava sam sebi sprotigovoreč prednost človekovo pred živalmi: „Pamet, ki je lastna le človeku“ (p. 119), pa iz vsega je razvidno, da je pisatelj kar hitro iz materijalističnih nemških pisateljev to razpravo tje poveršno prevedel v slovenščino.

Ravno o tem predmetu bi se dalo še veliko pisati, vzlasti, kako so duševne zmožnosti neodvisne mnogokrat od oblike in velikosti možganov.

Glasoviti astronom Lalande je imel nepravilno glavo, na desni strani mnogo višjo nego na levi. In mnogo drugih primerov.

Georget je preiskal 500 lobanj corih (blaznih) v Esquirolovi zbirki, in polovico jih je našel popolnem pravih. Po istem Esquirolu nima glava idiotov (topih) ne določne velikosti ne oblike, ima jih z veliko glavo. Po Gredingu, ki je blazne preiskoval in zdravil, so bili med 100 le 4 s preveliko in le 2 s prav malo glavo. (Dr. A. Schnitzler Untersuchungen etc. I, 38, 39, 83, 104, 110; II 370).

„Med 3084 blaznimi Hanoveranskega leta 1856 sta bila le dva, ki sta imela že od poroda nepravilno glavo. Silno mnogo ljudi je z abnormalno lobanjo, kar novejšegne oblike klobučarjev za pokrivalo jasno dokazujejo, a so vendar popolno zdravi in nekteri izvrstnih dušnih zmožnosti.“ (Dr. Louis Stromeyer, Verletzungen und chirurgische Krankheiten des Kopfes [p. 17].)

Čudno je, kar pripoveduje Eanemoser v svoji knjigi „Geist des Menschen“ 1849 str. 715. „Nek 8½ leten deček v Ameriki je imel strahovito veliko glavo valed kronične možganske vodenice. Globeli (ventrikule) so

*) Reč je imel „odsek za izdajanje knjig“ v rokah, ta naj govori. Vr.

imele v sebi 5 pint čiste vode... Vendar je bil deček živahen, duhovit, dobrega spomina, ljubil je muziko ter je že v 18. mesecu peval lahke melodije, čudili so se njegovi umnosti, hitreje se je učil nego sošolci in bil je jako pobožen.“

Iz tega je razvidno, da oblika možganov nikakor nima merodajnega vpliva na duševne delavnost. Kakor pripoveduje Dr. N. Friedrich v svojih: „Beiträge zur Lehre von den Geschwülsten innerhalb der Schädelhöhle, Würzburg 1853“, je imel 15leten fantič Jožef Weiss jako pokvečeno glavo, in po smrti se je našla v možganih za lešnik debela oteklina v naj važnejšem delu, kjer se steka večina glavnih živcev v četrti globeli (ventrikuli). Kot učenec pa je bil Jožef Weiss vedno izversten in med prvimi. (Konec nasl.)

Iz Volč poleg Tomina, 26. pros. *) (*Koliko premore marljiv dušni pastir z vernim ljudstvom.*) To je pokazala prelepa slovesnost 21. t. m. v naši farni cerkvi. Bila sta namreč slovesno blagoslovljena nov križev pot in nova podoba sv. Leonarda, patrona te starodavne fare, pa tudi na stranskem altari postavljena nova podoba sv. Alojzija, varha nedolžnosti. Pokanje možnarjev in slovesno priterkavanje na vse zgodaj je naznanovalo veselje dan. Še pred devetm je jelo pobožno ljudstvo iz naše in bližnjih duhovnij dohajati v cerkev; ko pa deseta odbije, zapojó zvonovi, vzdigne se procesija iz duhovnišnice v cerkev, 14 mladenčev nese lepi novi križev pot v pozlačenih okvirih, za njimi gre pred. duhovščina, katera je prav ginljivo pevala: „Žalostna je mati stala“ itd. Ko v cerkev dojdejo, stopijo č. o. Evstahij, prednik samostana na Kostanjevici pri Gorici (ki so se bili potrudili k nam priti, da so današnja slovesnost vodili in nov križev pot blagoslovili), k velikemu altari, naznanijo zbranemu ljudstvu pomen današnje slovesnosti, potem pokleknejo in zapojó: Veni creator Spiritus, in ko se je odpelo, začnejo blagoslovljati štacijone. Po doveršenem blagoslovljevanji gredó č. o. Evstahij na leco ter po ginljivem vvodu prav živo razlagajo: 1. kaj je storiti, da pri obiskovanji križevega pota podeljene odpustke res zadobimo, in 2. kako moramo odpustke v korist obračati. — Prav serčna jim hvala za prelepe nauke! Dolgo jih bomo pomnili.

Po pridigi stopijo pa naš č. g. župnik pred veliki altar; zagrinjalo, ki je novo, še ne blagoslovljeno podoba sv. Leonarda pokrivalo, sedaj pade in blagoslovili so novo podobo. Potem so služili sv. mašo; po maši zapeli „Te Deum laudamus“, poslednjič je bil blagoslov z Najsvetejšim. Pozno čez poldne je bila dokončana prelepa slovesnost.

Naj izrečem v imenu občine naj serčnišo zahvalo našemu č. g. župniku J. Golja-tu, ki so misel sprožili in tako vodili reč, da se je vse napravilo brez težave po prostovoljni poti. Po dogovoru z občinskimi zastopniki pa se je delo izročilo g. J. Tavčarju, podobarju in slikarju v Idriji, in hvaležno moramo reči, da dobro so bili zadeli. Lansko leto pa so vse tri altarje v cerkvi sv. Danjela in altar Marije Device na Menjgori dala preslikati in ozališati, kar jim je dalo veliko truda in so zraven imeli še dosti lastnih stroškov. Mili Bog Vam poverni, prečastiti gospod oče! Ko nam skerbite za olepšanje hiše Božje, si sami sebi delate neusahljivi venec, ljudstvo se bode Vas hvaležno spominjalo, kakor se še vedno spominja r. g. fajmoštra Bonež-a, ki je pred 80 leti pri nas pastiroval in je bil zelo vnet za olepšanje hiše Božje.

Tudi naš duhovni pomočnik č. g. Drag. Kumar so

za okinčanje farne cerkve zelo vneti, ter gosp. župnika podpirajo v vseh početjih. Omislili pa so tudi na svoje lastne stroške podoba sv. Alojzija. Serčna Vam hvala! — Zahvaljujemo se pa tudi vsem čast. gg. duhovnom, ki so s svojo nazočnostjo našo slovesnost povečali, kakor tudi vsem faranom in nefaranom, ki so za novi križev pot kaj podarili.

Besed nam primanjkuje, da bi hvaležnost prav razili g. J. Tavčarju, podobarju in slikarju, ne le zato, da nam je križev pot z zlatimi okvirji, in enako podoba sv. Leonarda z zlatim okvirom prav po nizki ceni izdelal, še več zato, ker so vse podobe, bodisi na križevem potu, bodisi podobi sv. Leonarda in sv. Alojzija, lepe in žive, resnične in ginljive, dostojne in pomenljive, tako da jih ne moremo dovolj vredno popisati, g. umetnika pa priporočamo takim, ki enacih del potrebujejo.

Misijonske sporočila r. P. Valjavca.

XXVI.

Sv. poslanje v Predaslih

od 26. aprila do 3. maja 1871.

Uro nad Kranjem stoji vás z lepo cerkvijo, posvečeno papežu Ksistu, Predasli z imenom. Cerkev okusno zidana, je pred kratkim dobila lep veliki darilnik iz angleškega cementa, ki se daleč okoli ponaša zdaj ž njim. Semkaj gori, dobro pol tretjo uro od Repin, nas je poklical v sv. poslanje verli gosp. Kerčon, župnik predaške fare, stari prijatelj družbanov naših. G. kaplan Ernst Čuber je sam prišel z dvema vozovoma po nas tri, PP. Doljaka, Stareta in mene, sv. Marka dan. — Ko mirno in veselo pokosimo, se vzdignemo na pot, pri naj lepšem vremenu. Léa in polje je ravno temno zelenjevalo, toplota pomladanja je rastla; a velikani severni pred nami so bili še vsi globoko z belimi kapami pokriti. Krasen ti je bil pogled, ko smo v Predasli prišli na polnočno zahodni strani. — Orjak Krajne, poglavar Slovenije cele, veličastni Triglav, je bil drugo jutro ves do tal, kolikor se ga iz prostih Predasel viditi more, v naj lepši belini oblečen. Ko so se prvi zarki jutranjega solnca na njegove verhove vlili in se je vsa Gorenjska stran v čistem zraku v ribjeočesni modrini svetila, je bila vsa stena orjaška Triglavova, kakor velikanska menza darilnika mogočnega, in verhovali Triglavovi na njej ko nebonosni svečniki, ki jih je sijajno solnce zaporedoma prižigalo na slavo Božjo in v veselje sinov njegovih po dolinah in hribih bivaječih, krasen prekrasen ta pogled gledajočih. Tu tedaj, kjer narava krasna sama od sebe prebivalcu zemlje veličastnega Boga na glas oznanuje, nam je bilo govoriti o Bogu, od Njegove brezmerni ljubezni do človeškega grešnega rodú po navodu sv. Ignacija, obhajati sv. poslanje.

G. župnik in njegov duhovni pomočnik, oba sta pridno delala, učila, spovedovala poprej. Oba sta velike spovedi nenehoma sprejemala. Od daljnih krajev je vrelo ljudstvo ob nedeljah in praznikih v predaško cerkev k naukom in spovedi. Tudi domačih ljudi, po besedah obéh, je bilo le malo še, ki niso bili še opravili dolge spovedi pred njima ali drugod. Té pridobiti, meške sosebno, jih, kar je bilo že dobrih prej, vterditi v dobrem, jih k popolnosti peljati, sta še želela po naši pomoči oba zdaj v sv. poslanji.

P. Staré začne z vvodnim svojim govorom in prav po domače prepričuje in budi k pokori, k poprijemanju sprelepe priložnosti itd. Navadna versta večnih resnic se razvija dobrovoljnim, mirnim, stanovitnim poslušalcem. Vsaka po svojem sega v serce, bije, pretresa.

*) Lepa hvala gosp. dopisniku! Ne zamerite, da smo dolgi dopis okrajšali; celi bi vzel preveč prostora. Vr.

Hodili so k predaškemu misijonu tudi bližnji duhovnjani, Šenčurjani seosebno, in Predvorci. — Poslanje po Kranjskem ima vedno svojo staro moč, čeravno je zdaj že kaj navadnega v našem ljudstvu. Tudi gg. duhovnov je bilo veliko v Predaslih, seosebno poslednje dni. In to poslanje je tako dopadlo, da sta dva župnika ga prosila prihodnje leto v svoji duhovniji.

Čudna ti je to reč, sv. poslanje... Zdaj še le spoznam čudno, silno moč sv. poslanja, pravi g. K. O zdaj še le spoznam, da je župnik zavezan, svojim duhovnijanom, če prav meni, da je vedno dobro delal, vender le še oskerbeti sv. poslanje. Bog bodi zahvaljen, da ste k nam prišli; pač se ne kešam, in se nikoli ne bom, da sem poklical v Predosli sv. misijon. Tako je govoril g. župnik... — Gorjé deželi, ako bi postalo ljudstvo naše po vmemarnosti podobno ljudstvu nesrečnemu ne daleč od nas, ki je destikrati res sicuti equus et mulus, quibus non est intellectus.

Veliko lepih izgledov je bilo viditi tudi v Predaslih: gosposki so hodili k govorom in se spovedovali, da je bilo veselje. Krepek stražar, pri težkem konjstvu v naši vojski nekdanj, zdaj doslužen že, ki je več časa iz druge fare vedno poslednji čas v Predaslih bil, je rekel od zadnjega govora: to je dobro, da nisem domu šel, če sem ravno spoved že opravil, da sem slišal tak govor. Veliko denarja bi raje zgubil, kakor da bi bil ob ta govor. In tako so mislili tudi Predasljani ter hvalili z župnikom in kaplanom svojim, da so se ženske in moški pošteno spravili z Bogom, da je sv. poslanje obrodilo zaželeni sad!

Razgled po svetu.

Novolaška svoboda. (Smešnica.) Laški rudečkarji so vravnali drakonsko postavo zoper duhovstvo in sv. Cerkev. Delo je tako osorno in sovražljivo, da se tudi manj strastni liberalci nad tem spotikujejo. Do vratú sicer liberalni pa smešni list „Fanfulla“ je prinesel zabavljico čez to osnovo, ki jo ima Goriški „Eco“ in je vredna, da se na mizo razgerne prijatelom „nove svobode“ in hvalisarjem 19. stoletja. Takile je njen posnetek:

Pervi kapitel. (Splošni duh postave „o zlorabi duhovski“.) Člen 1. Gosposke, ki zveršujejo to postavo, morajo zmeraj pred očmi imeti, da z besedo „minister za obrede“ postavodajalec ni mislil nič drugega kakor edino le strelo zoper tisto škodljivo bitje, ki se imenuje katoliško-apostoljski rimski duhoven — in to od zakristana pa do papeža. — Člen 2. Nič ni razločka, kar tiče služabnike protestanško-luterane, reformate, evangeliške, kalvinarje, valdenze, greko-ortodokse, metodiste, rabine, mufte, softe, Don-Ambroža (neki odpadnik) in njegove prozelite. Za vse te velja veliko načelo: „svobodna cerkev v svobodni državi“. (Znano je, da naj prvi člen laške vstave se glasi: „Katoliško apostoljska rimska vera je edina državna vera. Druge veroizpovedanja se terpe“.)

Drugi kapitel. (Nadzorstvo duhovstva.) Člen 3. Duhoven mora biti neprenenoma — noč in dan — pod policijskim nadzorstvom. — Člen 4. Ako gospóska očitnega varstva spozná za koristno to nadzorstvo razpreči tudi tje do farovža ali kaplanije, mu utegne policijsko stražo postaviti, pa s pogojem, da jo nadzorvani duhoven sam prenočuje in preredi. — Člen 5. V vsaki zakristiji mora bivati eden policijskih koprollov, vsako uro pripravljen, da razpne pravdo za vsako besedo, ki jo utegne tam slišati. — Člen 6. Policaji, karabinjéri, sploh vsak zaupnik, kadar sreča na poti duhovna, mora

za njim laziti, da zvé, kam gré, kaj počné, s kom govori. — Člen 7. Da bo ta tolikanj izdatna služba več sadú obrodila, bodo viši gospodje povsod po kmečkih cestah in potih razpošiljali svoje preoblečene opravnike itd.

Tretji kapitel. (O spovednikih.) Člen 9. Do drugačne vredbe se terpi tako imenovana spoved. Toda spovednik se mora dogovoriti s svojo krajno gosposko, da se določijo gotove ure za spoved. Teh ur smé biti naj več dvé uri na dan. — Člen 10. Vse spovednice po vsem laškem kraljestvu morajo biti s ključem zaklenjene, in ključ ima gosposka v rokah ter bo skerbela, da se o določenih urah odpró. — Člen 11. Z duhovnom v spovednici bode zmeraj sedel en policaj ali pa en karabinjér; ko bi se pa imel kterikrat kaj odmakniti, morata spovednik in spovedovanec tako na glas govoriti, da ju bo vse lahko razumel. — Člen 12. Ako bi spovednik spovedencu ali spovedenki odvezo odrekel, ima stražnik pravico pozvediti kanoniški (cerkveni) vzrok te odpovedi, in bode reč na višem mestu naznanil. — Člen 13. Ako bi v kakem kraju ne bilo nobenega beriča za spominjanje členov 9, 10, 11, 12, se zamore to izročiti kakemu „prostomišljaku“ ali „naprejarju“ (progressista).

Četrti kapitel. (O pridigah.) Člen 14. Tudi se začasno še terpe tako imenovane pridige. Toda pridigar mora spisano pridigo izročiti krajni gosposki saj 24 ur preden stopi na leco. Gosposka bode pridigi kaj pritaknila, jo prenarabila, obkrajšala po okolišinah in potrebah. — Člen 15. Za pridigarjem na leco pojde stražnik za očitno varnost, ki bode imel v roki pisano pridigo, bode pridigarju šepetavec, in ob enem zapisoval, ako bi pridigar kaj zinil, kar ni v rokopisu. — Člen 16. Ako bi ti razločki bili take lastnije, da bi begali javni red ali okus prostomišljakov (liberi pensatori), smé stražnik pridigarja prijeti za vrat in ga v ječo vleči. — O blažena svobodna Italija!

Laški mladi blagri. Laški rudečkarji ravno zdaj kujejo novo postavo, s katero mislijo Kristusovo Cerkev še bolj tretí in tlačiti. Imenujejo jo postavo proti zlorabi duhovstva. Med tem pa tatinstvo in tolovajstvo na dalje razsaja po deželi. Lord Derby, angleški minister, je te dni dobil skupno pritožbo od angleških in drugih trgovcev zoper brigantstvo (tolovajstvo) v Siciliji, ki prosijo, naj minister s hudo zahteva od laške vlade, da naj se ozirajo na njih pomoč. S kakošno vestjo bode vlada hudo zatirala, ki po drugi strani sama toliko hudo dela!

Predzadnjo soboto je med dvema poboma v Kastelu del Rio vstal hud prepir. Enega brat, desetletin šterkovec M. je valed tega 12letnega nasprotnika skrit pri poti čakal in ga ustrelil s pušo, nabito s svinčenkami, in ga ranil tako hudo, da bo gotovo slép ostal, ako se že ozdravi! Hudodelni framasoni in rudečkarji po vsaki ceni išejo vpliv duhovstva in vere do mladine zatreti, potlej ni čudo, da radi odreja tak prestrašen sad.

„Unità“ 26. t. m. dalje pripoveduje o Neapelnu. Pred malo dnevi so v ulici „Gigante“ oboroženi tolovaji napadli nekega gospoda; dva večera pozneje so ravno tam z vetrihi lomili v hišo, pa bili odpodeni. Potem je neki prebivalec od tam prosil pomoči pri vradnji, ki mu je bila tudi obljubljena, namreč straža od policije v tisti ulici po noči. Sad tega se je pokazal naslednji dan: neki gospod Gamberdalla, iz ravno tiste ulice, je bil do kože ves oropan.

V Sirakuzi je 26 hudodelcev napadlo župnikovo stanovanje, pa bili so odpodeni in bežali tako naglo, da so popustili mnogo bodál, nožev, samokresov, šem in brád, in 8 je bilo vjetih.

V francoski odbor za denarstvo (finance) je voljenih 30 rudečkarjev, ki bodo, kakor lansko leto, odbijali duhovstvu potrebne zneske za bogočastje, tudi celo v tistih primerljiveh, v katerih ima cerkev pravico ko do povračila za oropane posestva. Časniki so se k temu še lagali, da so desni konservativci pospeševali volitev Gambetta in tovaršev njegovih. Znamenito v tem odboru pa je še to, da med 33 odborniki je 28 advokatov in časnikarjev; ni pa ne enega vojaškega, in obravnavali se bodo stroški za vojenstvo; ni ne enega obertnika in trgovca, in obravnavale se bodo prašanja obertniške in trgovske; ni ne enega financarja (od državne denarske zadeve), ne enega mornarskega moža itd. Advokati in časnikarji bodo sami take reči ongovili. („Uncatt.“) Vidi se res, da Bizmarkov bič Francozev ni še spametoval, in najberže jih čaka še druga „pametva“.

Drobne novice. Iz Berlina naznanujejo, da zarad nekterih spisov po francoskih časnikih se jeza kuha v pruskih političkih in vojaških krogih. Mogoče je pač, da zarad nesramnih francoskih rudečkarjev pride katoliška Francija še enkrat v sužnjost pruskih krivovercev. — Iz Carigrada naznanjajo, da Porta hoče pokazati svojo samostojnost in pa svojo dobro voljo ter bode dovolila (ali tudi spolnovala?) še obširnije zboljšanja kot jih je zahteval zbor evropskih pooblaščenecv, in to hoče storiti berž ko odidejo vsi poslanci. Mogoče je Bogu „iz kamnov Abrahamu obuditi otrok“ in osramotiti keršansko Evropo, ki sama tare in tlači keršanstvo. Po odhodu pooblaščenecv je Porta svojim poslancem na tujem naznanila, da vsem svojim podložnim daje vatavno svobodo. — General Klapka, znani rogovilež iz ogerskega punta l. 1848 in pa zarad pomoči, ki jo je l. 1866 hotel skazovati Lahom, se je zdaj vergel Turkom v službo in jim vravnava v Carigradu nekako „tuje kerdelo“. Zapisujejo se mu boje mnogi Poljci in Ogrji. — In novega Jorka naznanjajo 23. pros., da parnik „Lotus“ kermi proti Carigradu obložen z orožjem za 1.750.000 dolarjev, tedaj blizo 3 milijonov gl.! — „Times“ 23. pros. v Londonu poterjajo, da Srbija želi mir s Turčijo in da je prosila posredovanja od Anglije. (?) — V Kartageni (v republiki Kolumbiji) je potuhnjeno umorjen holanški konzul g. Moreno, njegov sin in še dve drugi osebnosti. To se je zgodilo okoli osmih zvečer. Sinček je bil sedé ob sprehodišu od oboroženih ljudi vstreljen. Oče mu hiti na pomoč, bil je pa tudi sam smertno zadét, in tako še drugi ubiti in ranjeni. Olikani se povsod zdaj hočejo vladati in varovati brez Boga in njegove pomoči; pa prepričujejo se — mnogi prepozno — da ni zastoj starodavna molitvica: „Božja pomoč ostani vselej pri nas.“ — Po naznanilu iz Petrograda je zdravniški svet odločil, da veliki knez Nikola, ako tudi se v kratkem ozdravi, ne more prevzeti poveljništva pri vojni. — Angleži vedó, da Rus iše na novo 200.000 rubljev po notranjem posojilu na posodo dobiti. — „Times“ v Londonu pravijo, da ruska vlada je dala povelje, naj se pripravlja, da se skliče tretja versta „reserve“, ki obsega vse moštvo, ki je sposobno za orožje. Tudi pravi omenjeni časnik, da vojni oddelek v Belgradu vravnava vojaške moči, da bode delal z Rusom, ako le-tá vojsko napové. Tudi Turki množujejo vojno ob serbski meji. Po drugi strani se pa piše, da Serbi na svojo roko s Turkom mir delajo. Kaj je resnica? — Nemčija ima sedanjo dobo 31 vojnih bark z 216 topovi in 6660 možmi pomorske vojne. — Glavni stan (general-kvartir) ruske vojne je prestavljen iz Kišeneva v Krotin, blizo reke Pruta. — Pišejo, da se Avstrija brani posredovati med Turčijo pa Srbijo in Černo goro. — Iz Palerme se naznanuje, da 25. pros. so zasačili in zaperli derhal 20 zarotnikov „mafianistov“. Vidi se iz tega, kakošen stan je v Siciliji. — Iz Atén

naznanujejo, da visoka porta je Greciji in Černogori ponudila primérnih poboljškov in jima predlagala napadno in odbojno zvezo z njo. To bi bilo znamenje, da je Turk v zadregi. — Pravijo, da don Karlos, gredoč z Jutrovega, pride na Laško, v Neapel itd. — Sultan je dal povelje, da tudi nemohamedanski dečki naj se dopušajo v vse vojaške učilnice. Tako se jih bo ne mara še več poturčilo. — Španjska vlada je storila neko stopinjo za pravico do samostanov, ko je privolila vstanovo frančiškanskega kloštra v škofiji Malagi. Že pred 4 leti je državni zbor določil, da se smejo odpravljeni samostani zopet vstanovljati, pa dozda se je k temu pogrešala serčnost pri vladi.

Cret in sad zveste molitve.

Zahvale.

Št. 1. Iz Šmartna. V veliki potrebi, zadevajoči mojo malo sestro, ki je bila v dušni in telesni nevarnosti, obračala sem se k Naši ljubi Gospej presv. Serca in k sv. Jožefu za pomoč. Po dolgi prošnji sem bila nepričakovano uslišana. S srcem polnim hvaležnosti naznanujem to po „Zgodnji Danici“, da se zaupanje do naše ljube Gospé in sv. Jožefa v srcih vsih pomoči potrebnih vedno bolj vterjuje.

D. J.

Št. 2. Z Dolenjskega. Prav serčna zahvala Naši ljubi Gospej presv. Serca naznanjam jaz A. G., ker bil sem v nevarnosti ob vse premoženje priti; ker sem se pa Naši ljubi Gospej presv. Serca v prošnjo priporočil, sem bil uslišan. Zato naj se ta moja zahvala vsem Marijnim častivcem naznani.

Prošnja.

Št. 1. Iz Ljubljane. Mlada deklica se v boleznih prav serčno priporoča v bratovsko molitev Naše ljube Gospé, da se ozdravi, če je Božja volja.

Listek za raznoterosti.

V Mirni je 30. t. m. za vročino umerl ondotni fajmošter č. g. Jan. Milar. R. I. P.

V avguštnski bukvarnici v Rimu je čez 200 lét stara knjižica (na svetlo prišla l. 1600), v kateri je preokovanje v tem pomenu, da v drugi polovici 19. stoletja se bo sklenila zveza med Rusi in Nemci, kateri zvezi bo marno nasprotoval Tyr (Anglež). „Polmesec (pravi dalje) bo premagan in izvoljeni narod Gospodov (kristjanje) bode od zmagovalcev peljan v Palestino, kakor je Ecehiel prerokoval v 37. poglavji.“

Prestopanja v katoliško Cerkev na Nemškem se množijo. Bizmark bode našel, česar ni iskal. Ni davno tega, je na Vestfalskem postal katoličan 67letni baron Schierstedt. Ravno undan se je v Virzburgu na Bavarskem očitno dala kerstiti judovska družina deveterih oseb, potem so oče, mati in stareji hči prejeli sv. Obhajilo. Oče te družine je profesor trgovske vede.

Prusaška miloserčnost. Usmiljene sestre so v Poznani 30 lét oskerbovale ondotno sirotišnico. Za zahvalo so dobile od vlade ukaz, da naj vstav zapusté, češ, da njihova tesno katoliška odgoja nasprotuje državnim pomenom. — Kako pa, da poprej toliko lét ni nasprotovala ta odgoja?

Nov cerkveni učenik. Potem ko je bil sv. Alfons Marija Ligvorjan med število ss. cerkvenih učenikov vversten, je več škofov, duhovnih redov in drugih duhovnov vložilo prošnjo do sv. Očeta, naj bi proglasili za cerkvenega učenika tudi sv. Frančiška Salezijana, Genevskega škofa. To prošnjo so resno in temelito preudarjali v zboru ss. obredov. Učeni P. Henrik Ramiere je dokazal bistvenost cerkvenega učenika, in pa da je sv. Frančišek Sal. na tanko spolnil ta posel. Omenil je: kakor je bil sv. Tomaž učenik dogmatične teologije (veroznanskega bogoslovja), sv. Alfons enako učenik moralne teologije (nравnega bogoslovja), ravno tako je bil sv. Frančišek Sal. učenik ascetike ter verskovajnega življenja. To zaslugo mu je tudi Cerkev pripoznala, ker v duhovnih dnevnicah se bere: „Frančišek je razsvetlil Cerkev s svojimi spisi, ki so polni nebeške učenosti, v katerih je zaznamoval dušam ravno in gotovo pot h keršanski popolnosti“. — Ako se je sv. Frančišek skazal zgovornega razlagavca zapovedi ljubezni, kaj bi mu še manjkalo, da bi ga vesoljna Cerkev z naslovom (cerkvenega) učenika pozdravila?

Razkolni armeni se spreobračajo. Carigradski katoliški patrijarh je te dni prejel veselo novico, da eden glavarjev armenskega razkolstva (imé ni povedano) je sklenil poverniti se v katoliško Cerkev.

Ruska konstitucija? Počil je te dni glas o nekaki ruski vstavi, ki pa je javaljne kaj družega kakor neka satira, blezo iz turškega ali saj iz turkoñilškega taborja in zadeva Rusa. Njeno zerno, ki ni brez grenkih pušic za Rusa, je to-le: Turčija je sprejela vse točke za mir od „konferenca“ (posveta pooblaščenec v Carigradu), tudi posado Bulgarije po moskovskih kerdelih, toda sprejela z naslednjimi pogoji: 1. Car podá konstitucijo (vstavo) Poljskemu, Podoliji, Voliniji, Ukrajini in Litvaniji; 2. poglavarji teh okrajin bodo Poljci; 3. car podeli polno ravnopravnost pred postavo poljski narodnosti, katoliški veri in vsim drugim verstvom; 4. ukaže pozidati vse od Rusov požgane mesta in vasi; 5. dovoli živnino družinam vsih pobitih ali od Muravjeva in drugih moskovskih namestnikov obešenih Poljcev; 6. bode zvesto posnel vse druge točke turške konstitucije. V zagotovilo privoli, da mednarodni odbor, ustanovljen v Varšavi, bode nadzoroval to izverševanje in kerdelo iz sosednje države bode med tem obsedalo Polonjo in Litvanijo, kerdelo turško pa Podolijo, Volinijo in Ukrajino.

Angleška kraljica je tako gnojena od spoštovanja do sv. Očeta Pija IX., da je izrekla željo, naj se za njo naslika podoba s papežem Pijem IX. med kardinali. Že je nekterim slovečim slikarjem naročeno, da naj v Rimu izdelajo obraze sedanjih kardinalov.

Keršansko starinarstvo (arheologija). Milgsp. Paulissier, nadškof Bezansonski na Francoskem, je v svojih semenših ustanovil naučne tečaje za cerkveno starinarstvo, in postavil je odbor v ta namen. Sploh se na Francoskem budi nova gorečnost za nauke cerkvenega starinarstva. Tudi v semenših sv. Sulpicija v Parizu je bila pred malo leti ustanovljena katedra za te nauke in veliko škofov se je pečalo za te študije. — Prav bi bilo, da se zlasti tudi to določuje in pojasnuje, koliko v teh rečeh storjenega napredka (ali nazadnjašva?) je dopušenega, in kako sploh se smé napredovati v cerkveni umetnosti, stavbarstvu, petji, ornamentih, paramentih itd. Zakaj mnogim manj vročim, pa vendar tudi za dobro vnetim se hoče dozdevati, da nekteri bi skor nas radi spravili nazaj v „katakombe“. Kar sv. Cerkev res velevala in zahtevala, tega se nihče ne smé braniti; če se pa kaka reč skor po vsem svetu nahaja, če je celo po Rimskem

razširjena, se je treba vendar do čistega prepričati, da je v resnici napačna in cerkvenemu duhu nasprotna in prepovedana, preden jo pričnemo na smertne udarce sabljati.

Poslednje novice. Turška nova vstavna zbornica se ima neki sniti l. sušca. Kaj je od nje pričakovati? Ni še bilo slišati o volitvah, in vendar eden turških listov naznanja, da je na Bulgarskem že izvoljenih (od koga?) nekaj naj hujših sovražnikov Bulgarov. — Sedaj cveče sleparstvo je v Belgiji preteklo leto storilo 500 milijonov škode z raznimi obbožnanji ali falimenti! — V Dunajskem državnem zboru se dela na to, da bi se ločeni zakonski, tudi katoliški, smeli z drugimi poročevati, česar pa katoliška Cerkev nikoli in nikdar ne more in ne siné privoliti. To bi bila nova zmešnjava med tolikimi drugimi. Mar liberalizem ne vé boljšega posla?

Iskrice Ignacijanske

za tretji mesec.

1. *Kdor sebe in svoje sklepe podverže pokoršini do Boga, temu svetuje Bog veliko bolj, kakor bi si bil zamogel človek sam sebi svetovati, ko bi bil hotel pokoršino do Boga podveržiti svojim sklepom.* (S. Ignat. apud Bart.)

Kemur je perva skerb Bog, temu bo šlo vse dobro od rok: zakaž med tem ko skerbimo za to, kar je Božjega, skerbí on za to, kar je našega, in sicer veliko srečnejše, kakor bi mi sami ne le storiti, temuč tudi le vošiti bili mogli.

Naše lastne želje nam morajo biti sumljive, ker sami ne vemo, kaj nam koristi. Nevarna je naša volitev; le ta svet nam ostane, da Boga ljubimo in ga pustimo nad nami gospodariti, kakor mu dopade.

Naše prizadevanje je večkrat naša škoda; kolikokrat smo namreč vendar skusili, da, česar smo tako zelo zaželeli, nam je največ škodovalo. Išimo kraljestva Božjega, drugo nam bo že priverženo.

Kedar je znati, da se je kdo samega sebe pozabil, potem se ga Bog ravno najrajš spominja. Njegova previdnost je pa taka, da sicer skerbí za vse, toda ljubeznjiváe in bolj očetovsko za tiste, kateri ná-se toliko manj mislije. Verzi svojo skerb na Gospoda.

Dobrotni darovi.

Za hiralnico pri sv. Jožefu v Ljubljani: Preč. g. dekan J. Križaj 3 gl. — Po č. g. kapl. Kljunu 5 gl.

Za pribegle Ercegovince in Bošnjake: Preč. g. dekan Križaj 3 gl. — Po č. g. Kljunu 5 gl.

Za sv. Očeta: Po g. J. Dol. 1 gl. — G. Urevec 1 tol. za 2 gl. st. den. s prošnjo sv. blagoslova za zadnjo uro. — L. Pavlin 2 gl. po g. Rozmanu. — †† 21 gl. v kuponih.

Za afrikanski misijon: Po g. J. Dol. 1 gl. — Po č. g. J. Šaleharji 3 gl. — L. Pavlin po g. Rozm. 1 gl. — †† 20 gl.

Za sv. deželo: Po č. g. fajm. Jož. Kerčonu 9 gld. — Po g. J. Dol. 1 gld. — Iz Senčurja po č. g. fajm. 12 gl. 10 kr. — Iz Cerkljan po č. g. fajm. 20 gl. 50 kr.

Za sv. Detinstvo: Po gosp. Jak. Dolencu 10 gl. — P. in M. Kenič 50 kr. — †† 20 gl.

Za Božji grob v Jeruzalemu: †† 20 gl.

Za bratovščino čistega spočetja: †† 10 gl.